

Велика Підвальна вул., 15.

Фортеп.—М. В. Лисенко; пригот. кл.—М. І. Коляра-Гайда; кл. скрипки Лауреатка Мос. дов. Консера.—С. Н. Волосовська; кл. дух. стр. Ч. Я. Коль; клас спів / соло арт. Імн. театр. Ш. В. Зотова; арт. рое. оп.—Є. Л. Муравйова; наново запрошеної професор Імн. Петерб. курсії—Ф. І. Гуштин. Клас оперного співа, що одягається я в наступному сезоні, згодівся виступати Імн. театр.—Ф. Г. Оршківцев. Кл. спец. теор. дії і муз.—Г. Д. Любомирський. Драма (рос. і укр.)—арт. Г. І. Матковський і арт. М. М. Старичьова. Кл. обов'язков. фортепіано д-ки: Маслянінкова і Шало. Мікіка і фізіогноміка—засл. проф: І. А. Сікорський. Логіка, психологія та історія культури—І. Ш. Степанко. Іст. драми—Г. В. Александровський. Танці—С. З. Данге. Фехтовання—Г. ко. Гімнастика—К.—в. Елемент. теорія, гармонія інструмен.—Г. І. Любомирський. Учат. по кл. бандури запрошеного кобара І. Кучеренка.

Подробиці умов і прийом прох. в канц. школи від 11—2 і з 4—6 год. щодня крім празників, Ісхити від 25-го августа до 1-го сент. Початок занятій з 1-го сент. 25-285-15

На виставці

❖ рослин, риб і акваріумів ❖

В БОТАНИЧНОМУ САДУ

кожного дня грає оркестр музики. Подробиці в афішах.

3—379—3

Дальше червоне число „Ради“ вийде у середу 10-го сентября.

Великий юморист і малі недотепи.

Серед українкожерних елементів у Росії ім'я Гоголя шпигується особливим поетизмом і симпатією. Звичайно з його користуються, щоб „посрамити“ заходи свідомих українців коло національно-культурної роботи на користь рідного народу; ним пробують додекти нам, комоти очі прикладом „великого українця“, що ніби-то відчувався своєю національністю і провадив шлях, яким повинні йти всі українці. Гоголь у тих кругах не тільки великий російський письменник, що поставив російське письменство на новий шлях, а й політичний прапорчиковитого „сільця вь русьскомь морь“ української парості слав'янского плем'я. Коли так з обручачив хоче довести „нераціональність“ українського письменства і „всього“ національно-культурного руху українського до найперше халяється він за Гоголя, як за найлучшу зброю проти українських заходів. З цілого ряду таких дуже звичайних операцій над Гоголем пригадаємо хоч би останню постанову Київського „Клуба руських націоналістів“: д. д. Флоринський, Саваєко та інші хотять як найлучшею одсвяткувати 100-літні роковини народження Гоголя, щоб зробити демонстрацію проти українства.

З першого погляду такі думки ніби й справді мають під собою підставу. Перед собою ми маємо факт: один з найвизначніших письменників, українців з роду, віддав усю силу свою не своєму рідному народові і письменству, а хоч і близькому, та все таки чужому. Коли вважати на якусь безпомилковість великих людей, то справді такий факт може дати зброю маленьким людям, які халяються за неї, щоб довести свої дрібнячки і часто зовсім такі не гарні заходи, оберти свої маленькі змагання, виправдати не зовсім чисті вчинки. На щастя чи на жаль, як хто хоче, великі люди—васамперед люди і воли не ввійли од великих і малих грівів та помилок і цими помилками їхніми нічого власне неможна підперти, нічого на них будувати штебля. Також помилкою у Гоголя буде між іншим і його пів-негативне відношення до українського питання і ця помилка робиться зовсім ясною в світлі історичної перспективи і тодішніх обставин громадського життя.

З Гоголя був син свого часу і того класу, до якого належав. Свідомість національна на Україні тоді, коли виступив в своїм оповіданням Гоголь, стояла так низько, а з другого боку вплив російщини такий був великий, що проти цього не встояли ті зародки, які заложили в душу письменника його українське походження. З другого боку з Гоголя все таки був поміщик—заступник того класу, що з приазирством дивився на „мужика“, хехтував усими ознаками життя народного й не міг у йому знайти нічого, що варто було б розробити. Оці обставини, здається нам, найлучше поясняють Гоголя, як і багатьох інших українців, які і багатьох арену загально-російської діяльності. А проте зробити в Гоголя ворога українського руху ледве чи так то вже легко, як здається д. д. Флоринським та Савенкам.

Національні погляди Гоголя не висяжено досі гаразд, але можна вважати сказати, що такого погляду він на український рух не мав. З одного боку ми знаємо, що до свого великого сучасника-українця, який пішов іншим шляхом, до Шевченка, Гоголь ставився не дуже то прихильно, додаючи в його поезії „слишком много дегтя“. З другого боку відомо й те, з яким ентузіазмом говорив той самий Гоголь про українське народне поезіє, і як залюбки сам користувався не тільки з неї, а і з творів українських письменників—Котляревського та свого батька. Далі доведе це пригадати гостру характеристику українців-перевртіть, або—як сам Гоголь їх зве—„низких малороссиян“, оті „презрѣння и жалкія творенія“, що пуряють свого народу, додаючи „горькоственно кь фамилии своей, оканчывающейся на о, слогъ о“, щоб не дуже то повірити улюбленим Савенковим, які Гоголя мають за свого духовного батька. Не Гоголь їх вродив, а ті помилки Гоголеві, од яких не тільки бувають дуже часто й великі люди.

Характерно, що наведена думка Гоголя про Шевченка належить до останніх часів його життя, коли Гоголь знавдто багато не себе опецифичного „благочестія“ напустив і взагалі скитався з своєї позиції великого сатирика, почавши убратьсь у того учителя, не на його шпату. Та й без цього можна сказати, що національні погляди Гоголя грішатъ до найменше неясністю, що він і сам добре не знав, як йому бути з проявами українського руху, який тоді вже починав звертати на себе увагу. Маючи безперечно деяку симпатію

до народного життя, він просто боявся зробити з цього колективно всі виводи й зупинився на половині дороги, не дійшовши до того, що бев вигадати рішчі для себе поет-крикун. Гоголеві-важко було порнаті ті пута, що наклало на його традиційне виховання й поміщицькі погляди на „мужика“. І оцю хибу великого чоловіка, його помилку використовують його самозвані діти „презрѣння и жалкія творенія“ з „низких малороссиян“!.

Та зробити це, як ми сказали, не так легко; нітки, якими прив'язують себе до Гоголя усія Савенки отчеві до гнізді і не вдержують їхніх важких аргументів. Навіть з усими хибями Гоголь—не їхній, бо ми вваємо вивалки, коли „Тарась Вулба та інші“ оповідання Гоголя з українського життя як-раз кидати першу искру національної свідомости в дитячі душі. Невідомо для самого себе талан письменника виправляє ті теоретичні хибки, до яких довели його обставини життя, і тим більшою кривдою, темнішою плямою на його пам'яті лягають оті форсовані демонстрації д. д. Флоринських та Савенків. Великий юморист не потребує собі „стишино-русскихъ“ лаврів од дрібнячків недотеп і навіть підчас проти українських демонстрацій може з них „горькимъ словомъ“ своїмъ посміятися“.

Москвофільський „Галичанин“ учителем ліберального професора Погодіна.

В „Ради“ (№ 174: „Гейма боротьба російських конституціоналістів з українським анархізмом“) було вже писано про ставро проф. Погодіна п. н. „Українетелю и малорусский вопрос“, поміщену в № 96 „Московского Еженедельника“. Головний аргумент той ставро такий, що „подь українствомъ приходить подраумувать йъ что ное, нежели пробужденіе малорусского націоналізма“, а те „чъто ное“, це—як висяжено шановний автор далі—не менше й не більше, тільки анархізм: „установленіе на всей землѣ анархического строя и подготонки для этой цбли соціальной революції“. До такого переконання дійшов проф. Погодіна на основі моєї праці п. н. „Польский и русский революційный рух в Украина“, а саме на основі тих моїх слів, якими я означую становище анархізму до українського питання.

Щоб досити свого і представити цілий український національний рух як анархізм, „ліберальний“ професор поступив собі з моїми словами справді „ліберально“: він признає мене ідеологом і представником цілого українського національного руху; фразо: „ми як анархісти“ висинив так, немаче б в говорив од менш цілого українського національного руху, ну, і „обличеніє“ українства в анархізм готове. Шановний професор так поспішився з своїм „обличенієм“, що навіть не мав часу завважити, що та сама цитата, на підставі якої він обвиняє українство в анархізмі, говорить проти нього. Бо стять тільки думуючому читачеві прочитати самий початок цитати: „Але ми, як анархісти, відкидаємо принцип державної організації, і тому в стремлінню до держави у нас незалежності України вважалося користним для українського робочого народу лиш негативний бік“,—щоб побачити, з неї, що, видно, є також українці—не анархісти, коли автор-анархіст протиставить їх думкам своєю.

Автор названої статті в „Ради“ справедливо звиняє за привдою такого поглядського фокуса, що не так само, як коли б „якомусь“ авторові забажалося познакомити європейського читача з політичними течіями російського громадянства, і він почав характеризувати усі ці течії на під-